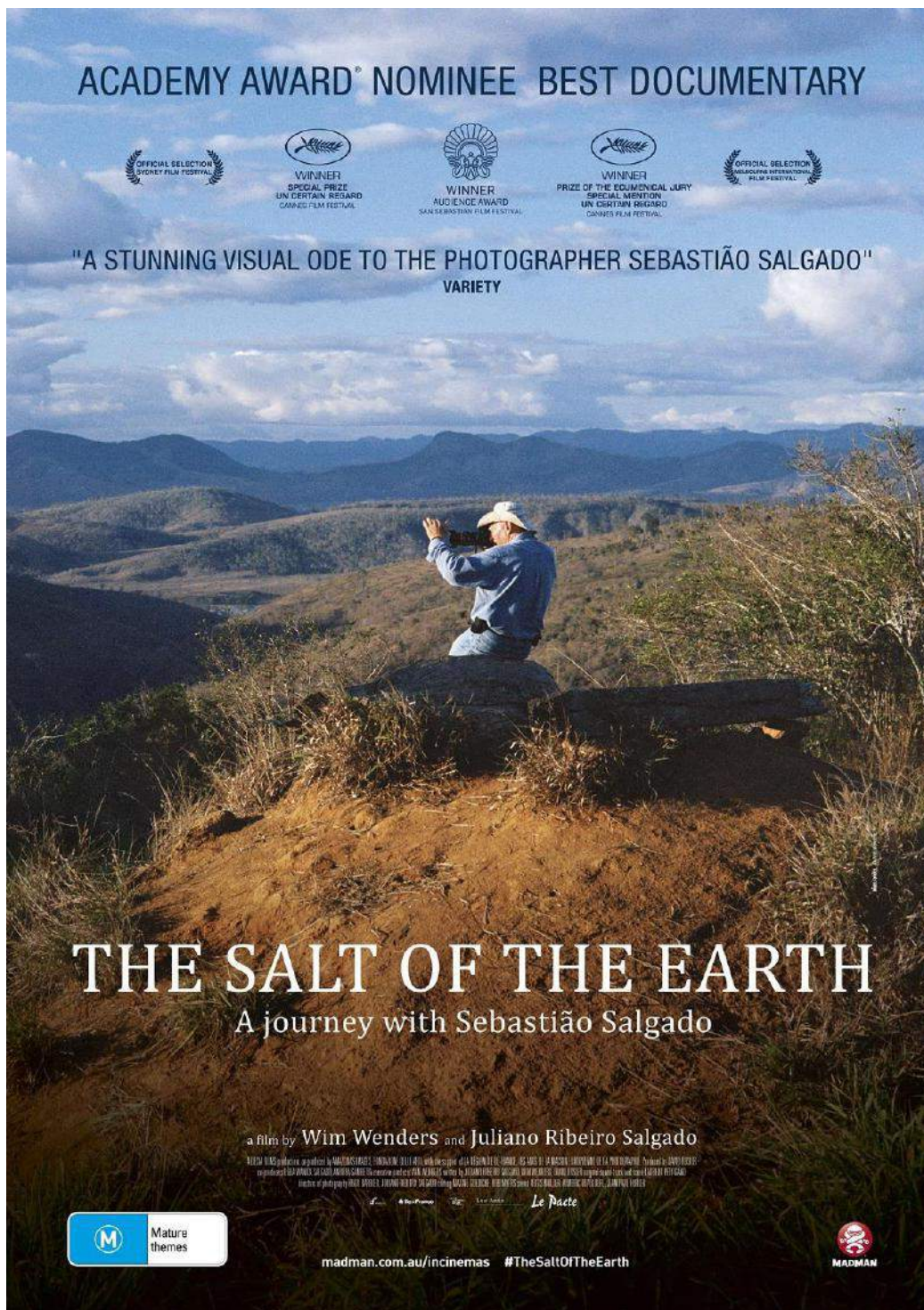

FUŠ-Film u školi vam predstavlja film

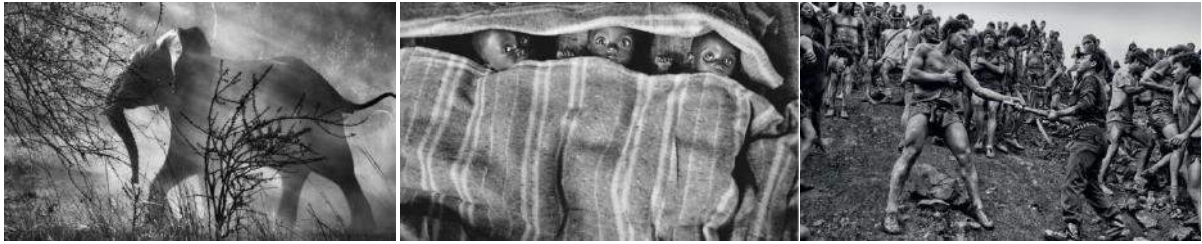
SOL ZEMLJE

Travanj 2016.

Materijale pripremila Željka Ferenčić, prof.

SOL ZEMLJE

Izvorni naziv filma: The salt of the Earth

Žanr: dokumentarni/biografski

Zemlja i godina proizvodnje: Francuska/Brazil/Italija, 2014.

Trajanje filma: 110 min

Režija: Wim Wenders, Juliano Ribeiro Salgado

Scenarij: Wim Wenders, Juliano Ribeiro Salgado, David Rosier

Fotografija: Hugo Barbier, Juliano Ribeiro Salgado

Montaža: Maxine Goedicke, Rob Myers

Glazba: Laurent Petitgand

Zvuk: Regis Muller

Producent: David Rosier

Produkcija: Decia Films, Amazonas Images, Solares Fondazione delle arti

Distribucija: Media Acquisitions Ltd.

Službena stranica filma: <http://sonyclassics.com/thesaltoftheearth/>

Najava filma: <https://www.youtube.com/watch?v=OivMIWxtWpY>

Korelacija s nastavnim predmetima: povijest, geografija, hrvatski jezik, medijska kultura, građanski odgoj i obrazovanje, etika, vjeronauk, sociologija, filozofija, umjetnost

Prikladno za dob: 14+

Kratki sadržaj:

Posljednjih četrdeset godina, brazilski fotograf Sebastião Salgado putovao je kontinentima prateći mijene čovječanstva, a njegove crno-bijele fotografije govore više od tisuću riječi. Bio je svjedokom bitnih događaja naše novije povijesti - međunarodnih sukoba, gladi, egzodusa, a upuštao se i u istraživanje netaknutih teritorija, divlje flore i faune, grandioznih pejzaža – djela ogromnog fotografskog projekta koji je *homage* ljepoti Zemlje.

Salgadopov rad, aktivizam i životna poruka u ovom su filmu predočeni posredstvom njegova sina Juliana Ribeira te slavnog njemačkog redatelja Wim Wendersa koji donosi perspektivu izvana. Zapanjujuće fotografije našeg vremena u filmu se smjenjuju s dokumentarnim snimcima koje je Juliano Ribeiro snimio na njihovim zajedničkim putovanjima. No, film je puno više od fotografskog kataloga, a duboko poštovanje dvojice redatelja prema ovom velikom umjetniku i izvanrednom čovjeku isijava iz svakog okvira.

Festivali i nagrade:

- Academy Awards, 2015. – nominacija za Oscara za najbolji dokumentarni film
- César Awards, Francuska 2015. – najbolji dokumentarni film
- Europska filmska akademija, 2015. – nominacija za nagradu publike
- Filmski festival u Cannesu, 2014. – nagrade Ekumenskog žirija, François Chalais i Un certain regard
- Filmski festival u Münchenu, 2014. – nagrada "One Future Prize" redatelju
- Međunarodni filmski festival San Sebastián, 2014. – nagrada publike

Riječ kritike:

"Wim Wenders opet potvrđuje svoje majstorstvo nad dokumentarnom formom u ovoj zapanjujućoj vizualnoj odi Sebastiju Salgadou."

- Jay Weissberg, *Variety*

"U posljednjih četrdeset godina brazilski fotograf Sebastião Salgado posjetio je gotovo svaki komadić Zemlje, zauvijek u vremenu zamrzavajući uglavnom ustajale zakutke ljudskog karaktera. Genocid u Ruandi. Ratovi u bivšoj Jugoslaviji. Glad u Etiopiji. On je čovjek koji je vidio (pre)više... Wendersov film zanimljiv je iz estetsko-tehničkog kuta gledanja. Nijemac je *posudio* teleprompter na tragu Morrisovog *interrotrona* iz briljantnog 'The Fog of Wara' (2003). Zahvaljujući Wendersovoj interpretaciji istog, Salgado u isto vrijeme promatra i hipnotički komentira svoje fotografije, netremice zureći u kameru. Gledatelju – koji često svjedoči ispreplitanju fotografija i umjetnikovog lica – s druge strane platna to pak osigurava dodatni dojam intimnosti i poistovjećivanja s nesvakidašnjom životnom pričom. Njegove fotografije nude poznati ring vječne borbe za prevlast između dobra i zla. Humanosti i destrukcije. Punoće života (i pića) meksičkih Indijanaca i tupog pogleda etiopske majke na umoru. Otvorenosti arktičke ledene pustinje i klaustrofobije bezličnih i mecima išaranih balkanskih autobusnih krševa... Jesmo li kao ljudska vrsta uopće vrijedni spašavanja? Ima li nade za Zečića i nas? Čini se da i samom Salgadou odgovor na to pitanje nije u potpunosti jasan."

- Hrvoje Krstičević, *Dokumentarni.net*

"Protagonist filma je izvrsni brazilski fotograf Sebastião Salgado, koji je tijekom gotovo polustoljetne karijere snimio izvanredne fotografske cikluse posvećene ljudima, društvu i prirodi u raznim dijelovima svijeta. Wenders, koji se također bavi fotografijom, priznaje da je odavno veliki Salgadov štovatelj, naročito zbog njegovog studioznog pristupa, izražene humanosti i vrhunskih izvedbi, a ta se naklonost itekako osjeća u ovoj dokumentarnoj priči. Naravno, Salgadove impresivne fotografije čine vizualnu okosnicu filma, a popraćene njegovim komentarima i razmišljanjima pružaju osebujnu esejističku vizuru na svijet koji nas okružuje, ali redatelji paralelno razvijaju i Salgadovu osobnu životnu priču (odlazak iz domovine zbog političke diktature, razvoj umjetničke karijere i obiteljske tragedije, povratak na rodnu farmu koju doživljava kao početak i kraj životnog puta). 'Sol zemlje' (naslov potječe od Salgadove misli da su ljudi sol zemlje) je vizualno naročito dojmljiv prikaz umjetničkog poziva, koji sugerira da je nemoguće biti veliki umjetnik bez potpune posvećenosti, definiranog svjetonazora i velikog životnog iskustva."

- Elvis Lenić, *Kulturistra*

O redateljima

Wim Wenders rođen je 1945. u Njemačkoj. Isprva je studirao medicinu i filozofiju te se okušao kao slikar, da bi filmsku karijeru započeo 1967. upisavši Visoku školu za film i televiziju u Münchenu. Jedna je od najznačajnijih ličnosti „Novog njemačkog filma” tijekom sedamdesetih kada osniva vlastitu producencku kuću "Road movies" te distribucijsku "Filmverlag der Autoren". Dobitnik je najprestižnijih filmskih nagrada poput venecijanskog Zlatnog lava ("Stanje stvari", 1982.), kanske Zlatne palme ("Pariz, Texas", 1984.), Europske filmske nagrade ("Nebo nad Berlinom", 1987.), berlinskog Srebrnog medvjeda ("Hotel od milijun dolara", 2000.), te ukupno tri nominacije za Oscara za dokumentarne filmove "Buena Vista Social Club" (1999.), "Pina" (2012.) i "Sol zemlje" (2015.).

Pored režiranja atmosferičnih autorskih filmova, Wenders se bavi i fotografijom. Imao je niz uspješnih izložbi te objavio brojne knjige s esejima i fotografijama. Godine 1984. postao je članom Akademije umjetnosti u Berlinu, a nosi čak četiri počasna doktorata sa Sorbonne u Parizu, Teološkog fakulteta u Fribourgu, Sveučilištu u Louvainu i Arhitektonskog fakulteta u Cataniji. Predsjednik je Europske filmske akademije i trenutno predaje na Sveučilištu likovnih umjetnosti u Hamburgu.

"Pri fotografiranju siromaštva i patnje morate dati fotografskom subjektu određeno dostojanstvo i izbjeći klizanje u voajerizam. To nije lako. To se može postići samo uz uvjet da razvijete dobar odnos s ljudima ispred objektiva. Vrlo malo fotografa uspijeva u ovome. Većina njih stići će negdje, uslikati nekoliko fotografija i otići. Sebastião ne radi na taj način. On provodi vrijeme s ljudima koje fotografira kako bi shvatio njihovu situaciju, on živi s njima, suosjeća s njima, dijeli svoj život koliko god je to moguće. On radi ovaj posao za ljude, kako bi im dao glas... Poznajem Salgadov rad gotovo 25 godina otkako sam u galeriji u Los Angelesu kupio dvije njegove kopije koje i dan danas vise u mom uredu. Postao sam njegov bezuvjetni obožavatelj iako sam ovog umjetnika osobno upoznao prije pet ili šest godina."

- *Wim Wenders, redatelj filma*

Juliano Ribeiro Salgado je francusko-brazilski redatelj i pisac. Rođen je 1974. u Parizu kao sin fotografa Sebastiãoa Salgada i arhitektice Lélie Deluiz Wanick. Diplomirao je na Londonskoj filmskoj školi. Napravio je niz kratkih filmova i dokumentaraca za francusku televiziju te brojne reportaže za francuski Canal+ i brazilski TV Globo. Njegov prvi dokumentarac "Suzana" (1996.) govori o korištenju protupješačkih mina u Angoli, a potom su uslijedili dokumentarci snimljeni u Etiopiji, Afganistanu i Brazilu. Godine 2005.

snima "Paris la métisse", dok je "Nauru, an Island Adrift" (2009.) obišao je brojne festivale širom svijeta. Trenutno radi na svom prvom igranom filmu koji će biti sniman u Sao Paulu.

"Snimiti 'Sol zemlje' bio je vrlo težak posao iz više razloga. Prvo, to je film o fotografu koji je, uzgred, moj otac. Istovremeno, to je film o sučeljavanju moje povijesti i mog složenog odnosa s ocem. Taj film je, na neki način, posložio kockice. Svaki put kad bi se vratio s puta, Sebastião bi nam pričao o svojim iskustvima, naročito o ljudima koje je susreo. Neki unutrašnji osjećaj mi je govorio da te priče treba podijeliti sa drugima. No, nisam htio napraviti film o mom i očevom odnosu, nego dokumentarac o činjenici da je Sebastião bio jedan od velikih svjedoka čovječanstva, to mi je bila glavna vodilja. Budući da bi se često u roku minute posvađao s ocem, tražili smo pomoć treće osobe. Srećom smo poznavali vrhunskog Wima Wendersa, režisera koji je ostavio trag u kinematografiji i jedan je od najboljih autora dokumentarnih ostvarenja. Budući da je Wenders pokazao interes prema Sebastiãoovim radovima, upitao sam ga da li želi snimiti film o mom ocu. Tako je nastao film".

- *Juliano Ribeiro Salgado, redatelj filma*

Jedan od najvećih živućih fotografa današnjice

Sebastião Salgado je rođen 1944. u Brazilu gdje je djetinjstvo proveo na obiteljskom imanju u Minas Gerais. Kao mladić studira ekonomiju u Sao Paulu gdje upoznaje svoju suprugu i životnu suputnicu Leliju Wanick Salgado koja će ga duhovno, kreativno i poslovno pratiti u svim budućim projektima. Kao ljevičarski aktivisti 1969. zajedno napuštaju Brazil koji je tada bio pod vojnom diktaturom. U Parizu će se Lelia baviti arhitekturom, Sebastião doktorirati ekonomiju.

Po završetku doktorata iz ekonomije, radio je za Međunarodnu organizaciju za kavu. U suradnji sa Svjetskom bankom je često poslovno odlazio u Afriku (Ruanda, Burundija, Kongo, Uganda, Kenija i Tanzanija) prateći tamošnje razvojne projekte. Shvativši da to nije zanimanje kojim bi želio baviti čitav život, hrabro napušta vrlo isplativ bankarski posao kako bi se posvetio isključivo svojem hobiju – fotografiji. Na ovakvu odluku natjerala ga je njegova avanturistička duša, bezrezervna podrška Lelije i humanistički nazori da sve nedaće i muke čovječanstva budu dostupne i vidljive posredstvom njegovih fotografija. Tako 1973. započinje svoju karijeru kao profesionalni fotograf te radi s pariškim agencijama Sygma, Gamma i Magnum sve do 1994., kada sa suprugom osniva "Amazonas images", tvrtku posvećenu isključivo vlastitom fotografskom radu.

Salgado se usmjerio na društveno angažiranu, dokumentarnu fotografiju. Tome je doprinio zasigurno njegov prijašnji politički aktivizam, kao i makroekonomsko gledište. Valja reći da je 1981. godine nakon fotografiranja atentata na Ronalda Reagana postao jedan od vodećih svjetskih fotografa što mu je omogućilo znatno veću manevarsku širinu za kreiranje raznovrsnih projekata koji će pažljivo pripremati po nekoliko godina. Tako je tijekom četrdesetogodišnje karijere proputovao stotine zemalja fotografirajući epohalna događanja. Radio je s nevladinim organizacijama poput Liječnika bez granica, UNHCR-a i UNICEF-a.

Njegovi su radovi predstavljeni raznim tiskanim publikacijama, u prestižnim svjetskim muzejima i galerijama, te objavljeni u obliku knjiga kao što su "Druge Amerike" (1986.), "Sahel, kraj ceste" (2004.), "Neizvjesna milost" (1990.), "Radnici" (1993.), "Zemlja" (1997.), "Egzodus" (2000.), "Afrika" (2007., 2010.) i "Postanak" (2013.).

Za svoja postignuća Salgado je nagrađen brojnim fotografskim nagradama poput Hasselblad, počasni je član organizacije Royal Photographic Society i američke Akademije znanosti i umjetnosti, a od 2001. godine UNICEF-ov ambasador dobre volje. Živi i radi u Parizu.

Salgado – svjedok suvremenog svijeta

Prvi Salgadolov značajan projekt jest fotografska kronika "**Druge Amerike**" (Otras Americas). Od 1977. do 1984. Salgado je putovao zaostalim i izrazito ruralnim predjelima Brazila, Meksika, Perua, Ekvadora, Čilea, Bolivije i Gvatemale bilježeći svakodnevni život i teškoće seoskog stanovništva koji žive u predjelima koji se nimalo nisu izmijenili od srednjovjekovnog feudalnog doba. Fotografije prikazuju krajolike, ruralnu kulturu i duhovnu tradiciju Latinske Amerike, tešku situaciju seljaka koji žive u bijedi s visokom stopom smrtnosti, razvoj industrije, politička previranja i rastuću nejednakost. Ciklus je također bio svojevrstan pokušaj umjetnika da se približi rodnoj zemlji nakon političkog egzila (do 1980.).

Ekvador, 1982.

Meksiko, 1980.

Nakon projekta posvećenog Južnoj Americi, Salgado se sredinom osamdesetih seli u Afriku. U suradnji s humanitarnom organizacijom "Liječnici bez granice" boravi u regiji **Sahel** od 1984. do 1986. godine. Područje Čada, Etiopije, Malija i Sudana u to doba pogađaju velike suše, a milijun ljudi umrlo je zbog ekstremne neuhranjenosti i srodnih uzroka. Budući da su uslijed nedostatka hrane i vode, ljudi prinuđeni na migracije i potragu za plodnijim i bogatijim krajevima, ovi Salgadolovi ciklusi nose nazive *Glad* i *Seobe*. Ciklus karakteriziraju beskompromisni prikazi patnje i nemoći izbjeglica te stravične fotografije živućih kostura i kolerom zaraženih ljudi. Salgado pritom nije bježao od najgorih prizora već ih je pogledao ravno u oči i zabilježio ih za sve vjekove kako bi čitav svijet upozorio na neljudske uvjete u Africi. Najžasnije što se tiče ovog ciklusa je njegova konstatacija da ovakvo stanje nije toliko izazvano prirodnom katastrofom koliko nepravednom ekonomskom raspodjelom. Nakon Sahela, brazilski će fotograf u svim svojim budućim projektima nastojati dati vizualan glas i dostojanstvo svim onim milijunima ljudi na rubu preživljavanja, onima koji pate zbog vojnih sukoba, siromaštva, gladi, prenaseljenosti, bolesti, uništenja okoliša i drugih katastrofa.

Mali, 1985.

Potom je uslijedio projekt "**Radnici**" (La Main de l'Homme, 1986.-1991.) u kojem se fokusirao na život radnika u tvornicama, poljoprivredi, rudarstvu, ribarstvu, naftnoj industriji i ostalim fizičkim oblicima rada. Kako bi fotografirao beskrajnu ljudsku aktivnost, bol, ljepotu i brutalnost svijeta rada, proputovao je 26 zemalja. Njegovi portreti odaju počast i dostojanstvo ljudima koji rade u najtežim uvjetima. U okviru ovog projekta nastale su čuvene fotografije rudnika Serra Pelada gdje je oko 50 000 Brazilaca u potrazi za zlatom i bogatstvom radilo bez pomoći strojeva, ili pak fotografije gašenja gorećih naftnih bušotina u Kuvajtu tijekom Zaljevskog rata.

Rudnik zlata Serra Pelada, Brazil 1986.

Gašenje naftnih bušotina, Kuvajt 1991.

Sljedećim projektom "**Migracije**" (1993.-1999.), Salgado skreće pozornost na fenomen masovnog raseljavanja ljudi krajem dvadesetog stoljeća. Fotografije su snimljene tijekom sedam godina u 43 zemlje, primjerice odlazak Latinoamerikanaca u SAD, Afrikanaca u Europu, Židova iz bivšeg Sovjetskog Saveza itd. Ratovi, prirodne katastrofe, uništavanje okoliša, masovan rast stanovništva i širenje jaza između bogatih i siromašnih rezultirali su više od sto milijuna emigranata, s time da se broj udvostručio u posljednjih deset godina. Demografske promjene u ljudskoj povijesti bez premca predstavljaju duboke izazove u pojmovima nacije, zajednice i građanstva, a Salgado sa svojom jedinstvenom vizijom i empatijom donosi sliku ogromnih društvenih i političkih transformacija. Glavnu okosnicu projekta čini ciklus fotografija o progonu i sudbini izbjeglica koje bježe od ratnog vihora. 'Egzodus' sadrži fotografije stravičnog masakra koji se dogodio tijekom građanskog rata u Ruandi vođenog između Tutsija i Hutua 1994. godine. Pored građanskog rata u Ruandi, izbjegličkih kampova i bijega nekoliko stotina tisuća ljudi u susjedni Kongo, ciklus sadrži i potresne fotografije koje prikazuju progon srpskog stanovništva iz Hrvatske i strahote rata u Bosni.

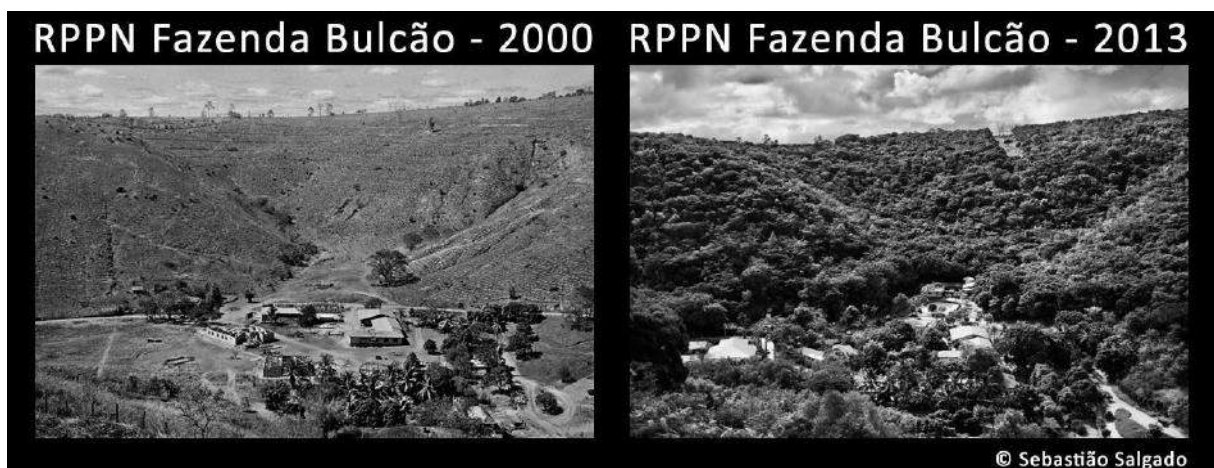
Ruandske izbjeglice, Tanzanija, 1994.

Srpske izbjeglice, 1995.

Nakon dvadeset godina provedenih na ratištima i dokumentiranja najmračnijih kutaka na svijetu, Salgado se potpuno razočarao u ljude: "Mi smo okrutne, surove životinje. I u Europi i Latinskoj Americi i Africi. Izuzetno smo nasilni. Naša povijest je povijest ratova. To je beskrajna priča, priča o ludilu". "Koliko sam samo puta odložio svoj fotoaparati i zaplakao", kaže Salgado u dokumentarcu. Ono čemu je svjedočio imalo je težak danak i Salgado je ostavilo traumatiziranim. "Kada bih vodio ljubav sa svojom suprugom, umjesto sperme, izbacivao bih krv" ispovjedio se Salgado na jednom od svojih predavanja, a kada je otišao kod prijatelja doktora misleći da je bolestan, ovaj mu je odgovorio: "Sebastião, ti uopće nisi bolestan. Vidio si toliko smrti da tvoja duša umire. Moraš prestati." I prestao je.

Razočaran i poražen, Sebastião Salgado se vratio u jedino sigurno i poznato utočište – obiteljsku farmu. Zajedno sa suprugom Leliom došao je na ideju da "raju u kojem je rođen" vrati život i pokrenuo projekt pošumljavanja nazvan "**Instituto Terra**" koji se pokazao iznimno uspješnim. Kako bi obnovili prirodno stanje suptropske prašume na farmi uništenoj industrijalizacijom i deforestacijom, bračni par Salgado zasadio je preko sva milijuna stabala i 200 lokalnih vrsta. U samo nekoliko godina svoj su dom i nemali dio obližnjeg krajolika od apokaliptične pustinje pretvorili u idiličnu zelenu oazu koja je danas dijelom tamošnjeg nacionalnog parka. Projekt je postao modelom obnove drugih sušnih predjela u Brazilu.

"O snazi projekta svjedoči i podatak da je prije nekoliko mjeseci potpisan ugovor da se po uzoru na Instituto Terra zasade sadnice uzduž svakog izvora Amazonije. Govorimo o projektu koji će u narednih 25 godina obuhvatiti svih 370 000 riječnih izvora i 100 milijuna sadnica. Ovo će prouzrokovati drastične ekološke promjene, voda će se vratiti, a s vodom će

produktivnost zemljišta biti veća. Dakle, to nije samo ekološka, već i ekonomska promjena, a nakon ekonomske nastupit će društvena. Bit će više novca, zemlja će biti plodnija, ljudi će bolje živjeti... Ova inicijativa širi se Brazilom, a iz nje proističu i druge ideje. Kada počinjete kao pravi građanin donositi promjene u svojoj okolini - vi doista mijenjate društvo nabolje. Naravno da nemaju svi iste mogućnosti poput mojih roditelja, međutim, i male stvari donose velike promjene."

- *Juliano Ribeiro Salgado, koredatelj filma*

S ponovnim rođenjem njegovog matičnog habitata, Salgado se istovremeno vratila želja za fotografiranjem. Iako je slavu stekao prvenstveno kao socijalni fotograf, 2004. posvećuje se fotografiranju prirode. Njegov posljednji projekt "**Postanak**" (Genesis) predstavlja "ljubavno pismo planetu" s ciljem podizanja svijesti o dragocjenosti netaknutih, izoliranih kutaka na Zemlji od strane moderne civilizacije. Salgado je objektiv usmjerio prema krajoliku, životinjama i ljudskim zajednicama za koje smatra da još uvijek žive u određenom skladu s prirodom, jasno zagovarajući suživot. U ovoj posljednjoj fazi osobnog i fotografskog razvoja, i u pratnji svog sina Juliana, Salgado je poduzeo 32 putovanja. Tijekom osam godina putovao je kroz ekstremne vrućine i hladnoće, svim prijevoznim sredstvima, od kajaka do balona, kako bi fotografirao vijugave kanjone, arktičke morževe, amazonsko pleme Zo'é, sibirske Nenet nomade, papuansko pleme Yali i ostale autohtone narode, divlju floru i faunu od čije ljepote zastaje dah i koji ga podsjećaju, kako kaže, na vrijeme postanka.

Salgado: Genesis

PRIJEDLOG OBRADE FILMA NA SATU MEDIJSKE KULTURE

Sol zemlje otvara brojne teme za raspravu kao što su moderni svijet, globalizacija, eksploatacija, ratna žarišta, genocid, održivi razvoj u svijetu, netaknuta priroda, deforestacija, zaštita prirode i okoliša, dokumentarna fotografija, odnos između fotografije i filma, umjetnikov pogled na život, suživot, ekologija, odnos čovjeka prema prirodi, odgovornost... Nakon projekcije filma i kratke emocionalno-intelektualne stanke, u razredu bi uslijedila istraživačka rasprava kroz niz pitanja koja nameće ovaj film s time da bi ih nastavnici trebali prilagoditi ovisno o dobi učenika.

Kako vas se dojmio film? Što vam se svidjelo u filmu, a što nije? Zašto? Koje je osjećaje film u vama pobudio? Usporedite vaša iskustva u razredu.

Što znači biti fotografom? Koja je uloga fotografa? Je li vam to privlačna ili odbojna profesija? Koje su prednosti i nedostaci ove profesije?

Što je Salgada motiviralo da postane fotograf? Zbog čega je krenuo putovati na udaljena mjesta?

Koji su događaji bili važna prekretnica u Salgadovoj karijeri?

Kakav utjecaj ima žena Lelia u njegovoj karijeri?

Koji se Salgadovi projekti spominju u filmu?

Koji su učinci Salgadovog rada na njega, njegovu obitelj, društvo, politiku? Jesu li Salgada sve ta iskustva promijenila i na koji način? Kakav ste dojam dobili o odnosu između Sebastia i njegovog sina Juliana?

Što karakterizira Salgadove fotografije? Postoje li sličnosti u boji, kompoziciji, svjetlu, kontrastu? Koja je posebnost njegovog umjetničkog potpisa? Što misliš, zašto sve fotografije snima u crno-bijeloj tehnici? Kakav to učinak/osjećaj ostavlja na promatrača i objekt fotografije koji se promatra?

U filmu smo imali priliku vidjeti kako fotograf radi u praksi, tj. scenu na arktičkom otoku Wrangel gdje Salgado objašnjava sinu kako napraviti lijepu fotografiju. Koja je njegova tajna formula? Što je važno? (pozadina, kompozicija)

Na koji je način Salgado snimao polarne životinje? (pokušao se uklopiti u krajolik i biti diskretan)

Radi li na isti način s ljudima, životinjama i krajolikom?

Uspostavlja li blizak odnos s ljudima koje fotografira? Daje li im dostojanstvo?

Neki kritičari optužuju Salgada da estetizira i komercijalizira ljudsku patnju. Što mislite o tim navodima? Što mislite o pristupu Salgada?

Bez obzira na patnju koju su pretrpjeli, Salgado je uvijek pokušavao da pronađe nešto lijepo i humano kod ljudi koje je fotografirao. Razmislite o slici iz filma koja vas je najviše dirnula i objasni zašto.

Korištenjem interneta pretraži službenu Salgadovu stranicu "Amazona images" i analiziraj jednu fotografiju. Koji je naslov fotografije? O kojoj se vrsti fotografije radi? (pr. portret, landscape). Što možete vidjeti na slici? (gdje, tko i što) Što vam ta fotografija govori, obrazloži svoje mišljenje. Što možete pak reći iz estetske perspektive, kakva je boja, kompozicija..?

Poput Salgada, budi svjedok svog vremena i fotografiraj neki prizor kojeg smatraš važnim, neku svakodnevnu situaciju javnog interesa. Podijeli svoju (crno-bijelu) fotografiju s razredom.

Može li neka fotografija promijeniti svijet i mišljenje javnosti? Napravi istraživanje o fotografijama koje su promijenile svijet. Koristi primjere iz različitih vremenskih razdoblja i raspravi značenje slika.

U čemu je važnost snimanja/fotografiranja osoba pogođenih ratom ili prirodnim katastrofama?

Koje je glavne svjetske događaje i ratove Sebastião Salgado fotografirao? Pronađite glavna mjesta Salgovih fotoreportaža na atlasu. Napravite kronološki popis, odaberite jedan od događaja i napravite istraživanje o uzrocima i posljedicama. (primjerice: Glad u Sahelu, Mali 1985., Etiopija 1986., Zaljevski rat, Kuvajt 1991., Genocid u Ruandi 1994., Rat u bivšoj Jugoslaviji, Hrvatska, Bosna 1994.-1995.)

Pokušaj identificirati teme Salgovih fotografija koje se provlače kroz film. (Ljudska patnja, ljudski rad, tradicionalna društva, netaknuta priroda, životinjski svijet...)

Zašto se sada Salgado odlučio usredotočiti na fotografiranje prirode, a ne više ljudske vrste?

Koje "nekontaktirane narode" Salgado tijekom posljednjeg projekta fotografira? Napravi istraživanje: https://hr.wikipedia.org/wiki/Nekontaktirani_narodi; Zašto kažemo da takvi ljudi žive u skladu s prirodom? Što to znači?

Kakav projekt iniciraju Lelia i Sebastião Salgado kako bi spasili Salgovu obiteljsku farmu i uništeni okoliš dijela brazilskog sušnog područja Sertão? Istraži što sve dovodi do širenja pustinja i što se može učiniti kako bi se to spriječilo. Koji je značaj projekta Instituto Terra? Koje su posljedice po okoliš, stanovništvo i ekonomiju?

Kako vi čuvate naš planet Zemlju? Na koji način možemo čuvati prirodu i zaštititi biljni i životinjski svijet? Zašto je danas važno biti ekološki osviješten? Selektirate li otpad? Reciklirate li možda otpad? Kamo odlazi smeće koje čovjek svakodnevno baca?

Kako Salgado vidi čovječanstvo?

Koja je simbolika naslova? Naslov filma je biblijska referenca – Matej 5:13 – "Vi ste sol zemlje. Ali ako sol postane neslana, kako će joj se obnoviti slanost? Nije više ni za što drugo nego da se baci van i da je ljudi gaze". Ispitajte kontekst u kojem je Isus upotrijebio riječi "sol zemlje" i što je mislio pod tim riječima? Salgado je svojim životom i djelom poručio ljudima da su kao sol zemlje dio prirode i da je na svima nama velika odgovornost.

Što mislite, koja je poruka ovog filma?

Gledajući ovaj film koja su ti se razmišljanja i pitanja «motala» po glavi?

Zašto su ovakve priče važne? Smatrate li da filmska umjetnost može promijeniti svijest gledatelja o nekom životnom problemu, potaknuti ih na akciju i sl.?

Određivanje žanra i filmska izražajna sredstva

Koji je ovo filmski žanr? (biografski dokumentarac)

Koje su karakteristike dokumentarnog filma? Što on najčešće prikazuje? Mislite li da je nešto u ovom filmu "režirano"? Što mislite, je li ovaj dokumentarac objektivan? (Dokumentarni film je filmski rod sadrži snimke, zvukove i slike stvarnih događaja i okoline. Ponekad sadrži namještene i glumljene scene, kako bi rekonstruirao neki istiniti događaj).

Britanski filmski producent John Grierson definirao je 1920. izjavio kako je dokumentarni film "kreativno liječenje aktualnosti." Što mislite o toj izjavi?

Pomoću čega je sve ispričana priča, od čega se sastoji ovaj dokumentarac? (vidio snimaka, fotografija, mračne komore, intervjua, arhivskih materijala)

Koje različite načine snimanja primjećujete u filmu? (Wendersove crno-bijele snimke, Julianove arhivske snimke u boji) Kako na gledatelja utječe Salgovu komentiranje fotografija u mračnoj komori kao način snimanja?

Pojedine obavijesti u filmu dobivamo putem naratora koji uvodi u pojedine epizode i posreduje među njima. Tko u filmu igra ulogu naratora, tj. "sveznajućeg pripovjedača"? Kako se zove glas takvog naratora? (tzv. *off*, odnosno neprizorni glas). S kojom namjerom govori? Kakvim tonom govori? Kako komentira određene sekvence i radnje? Je li pristran? Nudi li publici dovoljno prostora za formiranje vlastitog mišljenja?

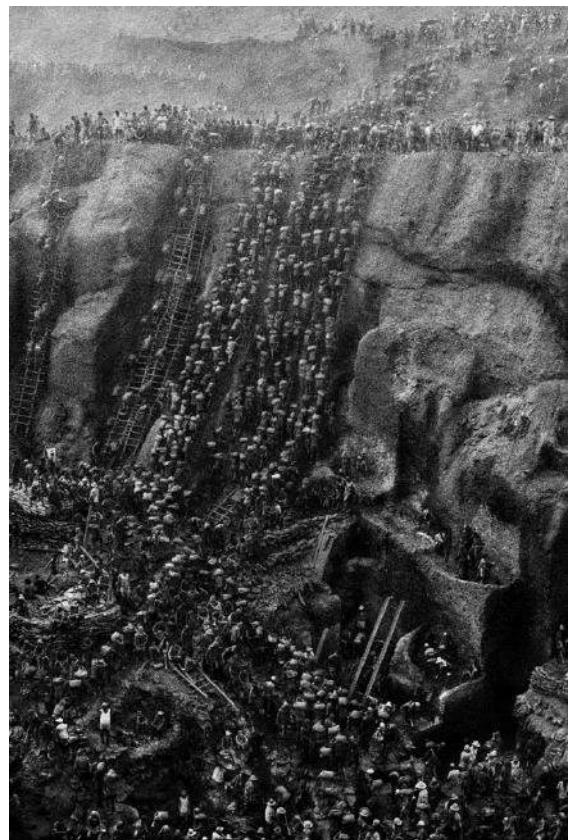
Kakva je pozicija redatelja u cijeloj priči?

Ima li glazba neku ulogu u ovom filmu? Koju?

Kojom biste ocjenom od 1 do 5 ocijenili ovaj film? Obrazložite svoju ocjenu i napišite kritiku odgledanog filma. Za inspiraciju, pretražite Internet i pomno pročitajte tri filmske kritike o ovom filmu. Vaš osvrt treba sadržavati oko 500 riječi. Najčešće se sastoji od uvoda (naziv filma, kratak sažetak), analize filma, tumačenja, dojmova i vlastitog mišljenja potkrijepljenom argumentima, kao i zaključne ocijene filma.

POJMOVNIK:

Dokumentarna fotografija je žanr u fotografiji koji se odnosi na događaje relevantne za povijest te svakodnevni život čovjeka kroz povijest. To je fotografija usmjerena prema objektivnoj stvarnosti, samom događaju u službi dokumentiranja povijesti. Izravno je povezana s fotografskim novinarstvom, te su mnogi veliki fotografi bili ujedno i reporter i novinari. Pojam dokumentarne fotografije može se odnositi na više smjerova. Tako razlikujemo fotoreportersku, ratnu, socijalnu te uličnu dokumentarnu fotografiju. Čovjek je predmet promatranja te se često stavlja naglasak na događaje poput ratova, pobuna i protesta, jer se pokušavaju pokrenuti promjene u načinu razmišljanja, utjecati na javnost i potaknuti društveno-političke promjene. Kako bi privukli javnost, sadržaji dokumentarnih fotografija često su šokantni. Tijekom ratnog i poslijeratnog vremena dokumentarna fotografija poprima izuzetnu važnost jer pokazuje široj javnosti sadržaj koji je nedostupan i nezamisliv za određeno vrijeme. Dokumentarna fotografija je oblik svjedočanstva, otvara vrata običnim ljudima u svijet objektivne i surove stvarnosti. Ono što fotografe dokumentarne, ratne, socijalne i reporterske fotografije čini izvanrednima, jest hrabrost koju pokazuju izlazeći iz granica komfora. Također i često riskiranje vlastitih života kako bi prenijeli sliku stvarnosti. Iako su okruženi teškim životnim situacijama, što većina ljudi ne bi mogla prihvatiti, uspijevaju se boriti i za viši cilj, a to je slanje poruke društvu kao cjelini te izazvati u nama snažne emocije kao put prema iskonskoj promjeni.

Salgado: rudnik zlata Serra Pelada, Brazil

Izvori:

- <http://www.amazonasimages.com/sebastiao-salgado>
- http://www.institutoterra.org/eng/conteudosLinks.php?id=22&tl=QWJvdXQgdXM=&sb=NQ==#.Vaej92TF_5o
- <http://www.festival-cannes.com/en/article/61015.html>
- <http://www.sunnysideofthedoc.com/wp-content/uploads/2015/10/THE-SALT-OF-THE-EARTH-press-kit.pdf>
- <https://gerryco23.wordpress.com/2015/08/01/the-salt-of-the-earth-sebastiao-salgados-own-way-of-seeing/>
- <http://www.kinofenster.de/filme/neuimkino/salz-dieser-erde-nik-film/>
- <http://www.austrianfilm.at/assets/Das%20Salz%20der%20Erde/Unterrichtsmaterial%20DAS%20SALZ%20DER%20ERDE.pdf>
- http://www.kinodvor.org/media/sol_zemlje_pg_lektorirano.pdf
- <http://www.zerodeconduite.net/leseldelaterre/accueil.html>
- http://eprints.grf.unizg.hr/2367/1/Z678_valentic_ella.pdf
- <http://www.dokumentarni.net/2015/02/05/sol-zemlje-covjek-koji-je-vidio-previse/>
- <http://kulturistra.hr/lang/hr/2015/02/esej-o-fotografiji/>
- <http://variety.com/2014/film/festivals/cannes-film-review-the-salt-of-the-earth-1201188584/>

*Kako bi Kino Valli poboljšalo produkciju kvalitetnih filmskih naslova za djecu i mlade, voljeli bismo dobiti i povratnu informaciju učenika, nastavnica i nastavnika. Svoje osvrte i razmišljanja možete nam slati na fus@kinovalli.net

Projekt FUŠ realiziran je uz potporu

Hrvatski
audiovizualni
centar
Croatian Audiovisual Centre

